



## MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

Warszawa, 27.01.2017r.

DWST-WPZN.053.25.2016.EW

Szanowni Państwo,

odpowiadając na opinie, uwagi i pytania dotyczące reformy oświaty, które wpłynęły do Ministerstwa Edukacji Narodowej, uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

**I. Odnosząc się do uwag dotyczących przeprowadzenia konsultacji społecznych projektów: ustawy – Prawo oświatowe oraz ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe**, uprzejmie wyjaśniam, że zarówno jednostki samorządu terytorialnego jak i związki zawodowe zrzeszające nauczycieli są dla Ministra Edukacji Narodowej ważnym partnerem, z którym konsultowane są wszystkie planowane przez rząd rozstrzygnięcia istotne dla polskiej oświaty. Projekty ww. ustaw zostały skierowane do zaopiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, w ramach której jednostki samorządu terytorialnego miały możliwość zgłoszenia uwag do projektowanych zmian. Projekty te były również opiniowane przez związki zawodowe. Jednak dialog społeczny powinien być konstruktywny i służyć dobru wspólnemu – polskiej oświacie rozumianej szeroko jako zbiór wszystkich podmiotów, które tworzą środowisko edukacyjne: dzieci, nauczycieli, rodziców i organów prowadzących. Dlatego też prace nad reformą poprzedzone były licznymi debatami i konsultacjami, w których poza związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli oraz jednostkami samorządu terytorialnego uczestniczyli m.in. rodzice uczniów, uczniowie, nauczyciele, dyrektorzy szkół. Następnie na etapie prac legislacyjnych Ministerstwo Edukacji Narodowej konsultowało ww. projekty ustaw z wieloma partnerami reprezentującymi środowiska zainteresowane sprawami oświaty.

Zmiany w edukacji są odpowiedzią na oczekiwania szerokiego środowiska, które chce szkoły nowoczesnej, a jednocześnie silnie zakorzenionej w naszej tradycji. Szkoły, w której nastąpi powrót do klasycznego kształcenia przedmiotowego, w ramach którego uczeń zdobywa wiedzę ogólną z każdej dziedziny nauki. Temu ma służyć przywrócenie systemu opierającego się na 8-letniej szkole podstawowej, 4-letnim liceum ogólnokształcącym i 5-letnim technikum, a także 3-letniej branżowej szkole I stopnia i 2-letniej branżowej szkole II stopnia.

**II. Odpowiadając na uwagi dotyczące uzasadnienia proponowanych zmian,** uprzejmie wyjaśniam, że wprowadzenie nowego ustroju szkolnego jest niezbędne z uwagi na niezrealizowanie założeń reformy systemu oświaty z 1999 r. Wprowadzona w 1999 r. zmiana struktury systemu oświaty, znana przede wszystkim z wprowadzenia gimnazjów, miała na celu wyrównanie szans edukacyjnych oraz podniesienie jakości nauczania. Oddzielone od szkoły podstawowej gimnazja miały kumulować potencjał infrastrukturalny (m.in. miały być dobrze wyposażone) i potencjał kadry nauczycielskiej. Gimnazjum miało być szkołą średnią pierwszego stopnia programowo związaną ze szkołami ponadgimnazjalnymi (szkołami średnimi drugiego stopnia). Preferowane były dwa modele ustrojowe gimnazjum: samodzielne oraz w zespole ze szkołą średnią drugiego stopnia. W związku z niedokończeniem reformy szkół ponadgimnazjalnych gimnazjum pozostało w silnych związkach ze szkołą podstawową i zaczęło się do niej upodabniać. Obecnie prawie 60% gimnazjów nie osiąga pierwotnie zakładanej minimalnej liczby uczniów, tj. 150, a średnia liczba uczniów gimnazjów dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) obniżyła się z 271 uczniów w roku 2001/2002 do 158 w roku 2015/2016. Ponadto, co drugie publiczne gimnazjum funkcjonuje w zespole ze szkołą podstawową. W efekcie w jednym budynku uczą się dzieci od siódmego (szóstego) do szesnastego roku życia. Wdrożenie nowego typu szkoły spotkało się z negatywną oceną znacznej części społeczeństwa.

Jeśli spojrzymy na nierówności w edukacji, rozumiane tylko jako powiązania efektów kształcenia ze statusem społeczno-ekonomicznym uczniów, to na podstawie wyników badania PISA podawanych w międzynarodowych raportach można stwierdzić, że wpływ pochodzenia społecznego na osiągnięcia uczniów nie zmienił się zasadniczo w dłuższym okresie<sup>1)</sup>. Co prawda w Polsce zanotowano wybijające się na tle państw OECD ograniczenie różnic między szkołami w osiągnięciach uczniów, ale towarzyszył temu znaczny wzrost takich różnic wewnątrz szkół. To samo zostało stwierdzone w odniesieniu do różnic w osiągnięciach uczniów skorelowanych z pochodzeniem społecznym. W Polsce, wyraźnie na tle OECD, obniżył się wpływ pochodzenia społecznego na różnice między szkołami w osiągnięciach uczniów. Jednak równie wyraźnie zwiększył się ten wpływ wewnątrz szkół. Równoważenie się tych dwóch zjawisk skutkowało tym, że wpływ pochodzenia społecznego na osiągnięcia uczniów w Polsce nie zmienił się w istotnej mierze od roku 2000 (należy przy tym wskazać, że skala tego wpływu w Polsce jest cały czas bliska średniej w OECD). Ponadto, dane z dodatkowego badania PISA prowadzonego jedynie w Polsce w latach 2006, 2009 i 2012<sup>2)</sup> wskazują, że wyraźna poprawa osiągnięć 15-latków nie ma swojego odbicia w podobnej poprawie osiągnięć uczniów starszych. Średni wynik uczniów I klasy szkół ponadgimnazjalnych

---

<sup>1)</sup> Dane w tym zakresie dostarczają międzynarodowe raporty PISA, np. raport z cyklu PISA 2009 podsumowujący zmiany w latach 2000-2009 w zakresie umiejętności rozumienia teksów lub raport z cyklu PISA 2012 podsumowujący wyniki w zakresie myślenia matematycznego z cyklu PISA 2012. Należy jednak dodać, że między 2000 a 2012 r. w większym stopniu poprawiły się wyniki uczniów o niskim statusie społeczno-ekonomicznym niż wyniki uczniów o wysokim statusie.

<sup>2)</sup> Tak zwana opcja krajowa PISA – badanie tymi samymi testami uczniów starszych w szkołach ponadgimnazjalnych w cyklach 2006, 2009, 2012.

nie zmienił się istotnie w latach 2006-2012 w trzech podstawowych domenach PISA (rozumienie tekstów, myślenie matematyczne i w przedmiotach przyrodniczych)<sup>3)</sup>. W roku 2012 wynik 15-latków zrównał się z wynikiem uczniów starszych z I klasy szkół ponadgimnazjalnych. Utrzymują się też nadal duże różnice między typami szkół ponadgimnazjalnych w osiągnięciach uczniów.

Obecnie, znaczna liczba gimnazjów w dużych miastach prowadzi selektywny nabór, co skutkuje istotnym zróżnicowaniem wyników egzaminu gimnazjalnego pomiędzy szkołami. Jest to sprzeczne z założeniami reformy z 1999 r., która zakładała, że obwodowe gimnazja będą służyć wyrównywaniu szans edukacyjnych (z badań wynika, że selekcjonowanie uczniów nie sprzyja ani podnoszeniu wyników, ani wyrównywaniu szans). Z kolei na terenach wiejskich duża część gimnazjów funkcjonuje w zespółach ze szkołami podstawowymi.

Przyczyną dokonywanych obecnie zmian jest również diagnoza obecnego stanu kształcenia w liceach ogólnokształcących i szkołach prowadzących kształcenie zawodowe. Liceum zostało właściwie skrócone do dwóch lat, zaś koncentracja godzin na wybranych 2-4 przedmiotach rozszerzonych spowodowała, iż utraciło charakter szkoły ogólnokształcącej. W klasie I liceum ma miejsce kontynuacja edukacji gimnazjalnej, a kolejne półtora roku jest niejako „kursem przygotowawczym” do egzaminu maturalnego. Warto dodać, że 26 z 37 rektorów szkół wyższych wyraziło negatywną ocenę przygotowania absolwentów szkół ponadgimnazjalnych do podjęcia studiów, wskazując na zbyt krótki czas nauki w liceum ogólnokształcącym.

Szkoły prowadzące kształcenie zawodowe, zwłaszcza zasadnicze szkoły zawodowe, nie są atrakcyjne dla młodzieży. Pochodzi z nich także najwięcej bezrobotnych absolwentów. Stopa bezrobocia absolwentów zasadniczych szkół zawodowych w ostatnich latach wynosi stale ponad 40% (46,2% w I kwartale 2016), a absolwentów technikum i szkół policealnych ponad 30% (31,7% w I kwartale 2016). Dla porównania, stopa bezrobocia absolwentów szkół wyższych oscyluje w ostatnich latach wokół 20% (17,9% w I kwartale 2016), mimo, że stanowią oni już większość wśród wchodzących na rynek pracy absolwentów.

Ponadto wiele osób podkreśla negatywne postrzeganie zasadniczej szkoły zawodowej – jako szkoły drugiego i gorszego wyboru.

Zadania systemu kształcenia zawodowego oraz sposób ich realizacji są uwarunkowane zmianami zachodzącymi w otoczeniu gospodarczo-społecznym, na które wpływają w szczególności: idea gospodarki opartej na wiedzy, globalizacja procesów gospodarczych i społecznych, mobilność gospodarcza i zawodowa, nowe techniki i technologie, a także wzrost oczekiwań pracodawców w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników. Pracodawcy oczekują, aby w procesie kształcenia zawodowego doskonalic nie tylko umiejętności merytoryczne w zakresie kwalifikacji czy też zawodu, ale również kompetencje personalne

---

<sup>3)</sup> Pewien wzrost nastąpił w zakresie umiejętności uczniów zasadniczych szkół zawodowych, ale dystans do osiągnięć uczniów liceów ogólnokształcących pozostawał do roku 2012 bardzo widoczny.

i społeczne, które zapewniają możliwość sprostania wyzwaniom zmieniającego się rynku pracy.

Miarą efektywności kształcenia zawodowego może być m.in. dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy. Absolwenci szkół zawodowych powinni posiadać wysokie kwalifikacje zawodowe odpowiadające potrzebom współczesnego rynku pracy. Dlatego też kształcenie powinno uwzględniać treści dotyczące zarówno nowoczesnych technologii jak i kompetencje personalne i społeczne.

Absolwenci szkół zawodowych muszą mieć dostęp do różnorodnych ścieżek umożliwiających podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz poziomu wykształcenia. W obecnym systemie kształcenia zawodowego absolwenci zasadniczej szkoły zawodowej mają możliwość podniesienia wykształcenia i kwalifikacji jedynie poprzez ukończenie odpowiednich kwalifikacyjnych kursów zawodowych lub naukę od drugiej klasy w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych. Nowo utworzona branżowa szkoła I stopnia umożliwi otrzymanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe i uzyskanie wykształcenia zasadniczego branżowego. Absolwent branżowej szkoły I stopnia będzie przygotowany zarówno do podjęcia pracy jak i do kontynuowania kształcenia w branżowej szkole II stopnia. Brak możliwości uzyskania dyplomu technika po ukończeniu obecnej zasadniczej szkoły zawodowej w systemie szkolnym niejednokrotnie stanowi przeszkodę dla absolwentów zasadniczej szkoły zawodowej do zdobycia wyższych kwalifikacji. Dlatego też konieczne jest wprowadzenie do systemu szkoły zapewniającej drożność systemu kształcenia zawodowego.

Istotnym wyzwaniem, jakie stoi przed polskim systemem oświaty jest również niż demograficzny. Liczba uczniów szkół podstawowych w roku 2016 jest mniejsza o 12% (308 tys. uczniów) od tej z roku 2005. Tym samym, liczba uczniów gimnazjów od roku szkolnego 2005/2006 systematycznie spada, zmniejszając się o ok. 33% w roku szkolnym 2016/17. Jednakże, mimo drastycznego spadku liczby uczniów, liczba gimnazjów rośnie. Sytuacja ta doprowadzi do powstania trudności finansowania gimnazjów. Ze względu na niż demograficzny w ostatnich latach łączono szkoły w zespoły gimnazjów i szkół podstawowych, co było niezgodne z założeniami reformy z 1999 r. - tworzenia gimnazjów jako samodzielnych szkół.

Powyższa diagnoza stanowi podstawę zmian w systemie oświaty, w tym zmian struktury szkolnictwa. Celem reformy, w obliczu niżu demograficznego, jest przede wszystkim uratowanie potencjału polskiej edukacji, ponowne wprowadzenie cykliczności etapów szkolnych, dokonanie zmian programowych, tak, aby stworzyć system oświatowy na miarę XXI wieku.

Istotą rozwiązań ujętych w *ustawie – Prawo oświatowe* jest stworzenie spójnej i drożnej struktury organizacji szkół oraz wydłużenie okresu kształcenia i wychowania w jednej szkole i tej samej grupie rówieśniczej. Rozwiązania mają na celu ograniczenie konieczności częstej adaptacji uczniów do nowych warunków uczenia się (zmiana szkoły i grupy rówieśniczej) i będą sprzyjać uzyskiwaniu lepszych efektów kształcenia.

Rozwiązania w obszarze szkolnictwa zawodowego, tj. w zakresie uzyskiwania wykształcenia średniego branżowego przez absolwentów branżowej szkoły II stopnia, bezpośrednio przyczynią się do systematycznego podnoszenia jakości kształcenia ogólnego i zawodowego oraz kształtowania kompetencji kluczowych absolwentów szkół kształcących w zawodach. Absolwenci branżowej szkoły I stopnia w wybranych zawodach będą mogli kontynuować naukę i podnosić kwalifikacje zawodowe w branżowej szkole II stopnia, co zapewni kontynuację treści kształcenia w ramach obranej ścieżki kształcenia zawodowego. Kształcenie w branżowej szkole II stopnia bezpośrednio przyczyni się do podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Z uwagi na pilną potrzebę dokonania zmian we wskazanych powyżej obszarach nie było zasadne przesuwanie w czasie planowanej reformy.

**III. Odnosząc się do uwagi dotyczącej kumulacji roczników (ostatnich absolwentów gimnazjów i pierwszych absolwentów nowych szkół podstawowych)**, uprzejmie informuję, że kwestia dwóch (a nawet trzech) roczników uczniów, którzy w tym samym roku szkolnym rozpoczną naukę w klasie I liceum była przedmiotem analizy ekspertów przygotowujących założenia zmian w ustroju szkolnym. Sytuacja ta będzie miała miejsce w roku szkolnym 2019/2020, kiedy naukę w 3-letnim liceum rozpocznie ostatni rocznik gimnazjalistów, a w 4-letnim liceum pierwsi absolwenci 8-klasowej szkoły podstawowej. Obie grupy uczniów będą jednak realizowały odrębne programy nauczania, trafią do różnych klas. Każda z tych grup uczniów przystąpi do matury po 12 latach nauki (6+3+3 lub 8+4). Uczniowie ci nie będą jednak rywalizować w rekrutacji na studia, bowiem w roku 2022 absolwentami liceum będą uczniowie z rocznika 2003 i 2004 (sześciolatki), czyli dzieci, które w obecnym roku szkolnym ukończyły klasę VI szkoły podstawowej, a w 2023 z rocznika 2004 i 2005 (sześciolatki), które w tym roku szkolnym ukończyły klasę V szkoły podstawowej.

Rywalizacja o miejsca w liceum odbywa się również obecnie (są szkoły do których liczba chętnych jest większa od liczby miejsc) i będzie się odbywała w przyszłości. Należy jednak podkreślić, że najważniejsze jest, aby wszystkim uczniom zapewnić miejsce realizacji obowiązku nauki i aby każdy z uczniów w szkole, do której trafi, mógł rozwijać swoje umiejętności, zainteresowania, aby szkoła przygotowała go do dalszej edukacji. Ustalenie sieci szkół ponadpodstawowych dla młodzieży realizującej obowiązek nauki i obowiązek szkolny jest zadaniem powiatu.

Jednocześnie należy zauważyć, że niż demograficzny powoduje, że obecne szkoły ponadgimnazjalne i wyższe bardzo zabiegają o uczniów/studentów. W najbliższych latach taka sama sytuacja będzie dotyczyć nadal szkół wyższych, jak i szkół ponadpodstawowych w nowej strukturze. Liczba oferowanych miejsc jest większa niż liczba absolwentów danego etapu edukacyjnego.

W przypadku szkolnictwa zawodowego uczniowie podejmujący naukę w branżowej szkole I stopnia w roku szkolnym 2019/2020 będą realizowali tą samą podstawę programową kształcenia w zawodach, nową podstawę programową kształcenia

w zawodach stosuje się bowiem, począwszy od roku szkolnego 2017/2018 w klasach I branżowej szkoły I stopnia, a w latach następnych również w kolejnych klasach tej szkoły.

Należy przy tym podkreślić, iż zgodnie z obowiązującymi przepisami *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów szkół publicznych (Dz. U. z 2001 r. Nr 61, poz. 624, z późn. zm.)*, zajęcia edukacyjne w ramach kształcenia zawodowego, stanowiące realizację podstaw programowych kształcenia w poszczególnych zawodach, są organizowane w zasadniczych szkołach zawodowych, technikach i szkołach policealnych w oddziałach lub zespołach międzyoddziałowych albo międzyszkolnych. Przewiduje się, że podobne rozwiązanie będzie możliwe do zastosowania również w nowym ustroju szkolnym.

**IV. Odpowiadając na pytanie dotyczące uczniów, którzy nie ukończą trzeciej klasy wygaszanego gimnazjum**, uprzejmie informuję, że zgodnie z art. 128 ust. 3 *ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe*, uczeń klasy III dotychczasowego gimnazjum, który w roku szkolnym 2018/2019 nie ukończy tej szkoły, z dniem 1 września 2019 r. stanie się uczniem klasy VIII szkoły podstawowej. Dyrektor dotychczasowego gimnazjum, po uzgodnieniu z organem prowadzącym, informuje tego ucznia, w której szkole będzie realizował obowiązek szkolny.

**V. Odpowiadając na pytanie dotyczące świadectw ukończenia gimnazjum** uprzejmie wyjaśniam, że świadectwa te będą wydawane absolwentom tych szkół jeszcze w latach szkolnych 2016/2017, 2017/2018 oraz 2018/2019.

Do klas wygaszanych gimnazjów stosuje się dotychczasowe przepisy dotyczące gimnazjów, w tym także przepisy wynikające z *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych*. Dlatego uczniowie kończący gimnazjum, otrzymują świadectwa ustalone dla dotychczasowych gimnazjów, opatrzone pieczęcią gimnazjum.

W sytuacji, gdy dane gimnazjum zostanie włączone do innej szkoły, np. podstawowej czy technikum, nadal w jej strukturach – do roku szkolnego 2018/2019 - będą funkcjonować klasy gimnazjalne. Jeśli organ prowadzący podejmie decyzję o likwidacji danego gimnazjum, ostatni absolwenci ukończą tę szkołę w roku szkolnym 2018/2019. Wtedy też otrzymają świadectwo ukończenia danego gimnazjum. Będzie ono podpisywane przez dyrektora tej szkoły, w ramach której działają klasy gimnazjalne.

**VI. Odnosząc się do obaw o bezpieczeństwo siedmioletnich uczniów przebywających w tym samym budynku szkoły z piętnastolatkami**, uprzejmie informuję, że zapewnienie bezpieczeństwa oraz odpowiednich warunków higieniczno-zdrowotnych w szkole ma istotny wpływ na efektywność procesu kształcenia. Zarówno w obecnym stanie prawnym, jak i na gruncie przepisów *ustawy – Prawo oświatowe*, przewidziano regulacje precyzyjnie i kompleksowo określające funkcjonowanie stałego mechanizmu zapewniania bezpieczeństwa w szkołach i placówkach oświatowych.

Utrzymywanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach i placówkach jest jednym z podstawowych zadań systemu oświaty (art. 1 pkt 10 *ustawy o systemie oświaty*). Podział obowiązków w zakresie realizacji tego zadania odzwierciedla konstytucyjną zasadę decentralizacji zadań publicznych i odpowiadający jej podział kompetencji w zakresie zarządzania oświatą.

Za działalność szkoły odpowiada organ prowadzący, którego zadaniem jest zapewnienie warunków działania szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki, a także wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie (art. 5 ust. 7 pkt 1 i 2 *ustawy o systemie oświaty* oraz art. 10 ust. 1 pkt 1 i 3 *ustawy – Prawo oświatowe*).

Warto podkreślić, iż ustawodawca przewidział możliwość tworzenia programów rządowych mających na celu wspomaganie organów prowadzących szkoły lub placówki, m.in., w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki lub w podnoszeniu dyscypliny w szkołach i placówkach. Obecnie jest realizowany rządowy program wspomagania w latach 2015-2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach "Bezpieczna +", który obejmuje, m.in., podnoszenie kompetencji wychowawczych nauczycieli.

Kierujący szkołą dyrektor jest odpowiedzialny, w szczególności, za zapewnienie bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę (art. 39 ust. 1 pkt 5a *ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty*, art. 7 ust. 2 pkt 6 *ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela*), zarówno na terenie obiektów szkolnych, jak i poza nimi. Co najmniej raz w roku dyrektor obowiązany jest dokonać kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, oraz określić kierunki ich poprawy.

Obowiązek rzetelnego realizowania zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę jest ustawowym obowiązkiem nauczycieli, przy czym *ustawa – Karta Nauczyciela* stanowi jednoznacznie, iż kto nie wywiązuje się z tego obowiązku w sposób właściwy podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej (art. 6 pkt 1 i art. 75 ust. 1 *ustawy – Karta Nauczyciela*). W trosce o bezpieczeństwo uczniów zobowiązano nauczycieli do pełnienia dyżurów w czasie przerw międzylekcyjnych, jak również ustanowiono zakaz pozostawienia uczniów w trakcie zajęć bez nadzoru upoważnionej do tego osoby.

Bezpieczeństwo ucznia w szkole było i jest jednym z fundamentalnych zadań każdej szkoły. Odpowiedzialność za stworzenie bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki ponoszą nauczyciele, kadra kierownicza, organ prowadzący szkołę, a także organ nadzoru pedagogicznego, który z mocy ustawy jest upoważniony do ciągłego monitorowania i oceny efektywności działalności szkoły, m.in., w obszarze zapewniania uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki.

W świetle powyższego pozostaje bezspornym, iż zmiany ustroju szkolnego nie mają negatywnego wpływu na poziom bezpieczeństwa uczniów.

Sytuacja, w której siedmiolatkowie spotykają się we „wspólnej szkolnej przestrzeni” z piętnastolatkami, powszechnie występuje w obecnym ustroju szkolnym. Co drugie publiczne gimnazjum funkcjonuje bowiem w zespole ze szkołą podstawową, co oznacza, iż w jednym budynku uczą się dzieci od siódmego (szóstego) do szesnastego roku życia. Dostępne wyniki badań nad bezpieczeństwem w szkołach, m.in., badanie przeprowadzone w 2014 roku przez Instytut Badań Edukacyjnych, nie wskazują, by starsi uczniowie zagrażali bezpieczeństwu uczniów najmłodszych. Także raport Najwyższej Izby Kontroli (Informacja o wynikach kontroli „Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny uczenia się w szkołach publicznych”, NIK, Warszawa 2015) opublikowany w kwietniu 2015 roku stwierdza, iż „wszystkie skontrolowane szkoły podstawowe stworzyły właściwe warunki do edukacji i opieki nad najmłodszymi uczniami”.

Należy podkreślić, że integralnym elementem projektowanej reformy edukacji jest wzmocnienie funkcji wychowawczej szkoły, m.in. poprzez wprowadzenie obowiązku przeprowadzania diagnozy potrzeb i problemów występujących w danej społeczności szkolnej. W oparciu o wyniki takiej diagnozy szkoła przygotowuje i będzie realizowała program wychowawczo-profilaktyczny obejmujący treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów, a także treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców (art. 26 *ustawy – Prawo oświatowe*). Program wychowawczo-profilaktyczny szkoły uchwała rada rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną, dzięki czemu rodzice mają istotny wpływ na dobór treści i metod wychowawczych oraz działań profilaktycznych.

**VII. Odnosząc się do podnoszonych kwestii dotyczących nowych podstaw programowych oraz podręczników** uprzejmie informuję, że reforma systemu oświaty polegająca na wprowadzeniu 8-letniej szkoły podstawowej i wygaszaniu gimnazjów połączona jest ze zmianami programowymi, które będą wdrażane sukcesywnie począwszy od roku szkolnego 2017/2018. Zmiany te mają - jak wskazano w projektach ustaw – charakter ewolucyjny. W Ministerstwie Edukacji Narodowej kończą się obecnie zintensyfikowane prace nad podstawą programową wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego – dla uczniów szkoły podstawowej i szkół ponadpodstawowych: liceum ogólnokształcącego, branżowej szkoły pierwszego i drugiego stopnia oraz technikum. Powołane zespoły ekspertów opracowały projekt podstawy programowej tak, aby zapewnić pełną korelację między zakresem celów kształcenia i treści nauczania przewidzianych w nowej podstawie programowej, a liczbą planowanych godzin na realizację poszczególnych zajęć.

Przygotowywana podstawa programowa będzie zawierać wszystkie potrzebne i wymagane treści w kształceniu uczniów klas 7 i 8 w nowej strukturze szkoły podstawowej (przekładające się na egzamin ósmoklasisty). Uczniowie tych klas będą realizować program będący kontynuacją programu, który realizowali w klasach IV-VI, i który będzie ich przygotowywał do podjęcia dalszej nauki w wybranym typie



zreformowanych szkół ponadpodstawowych, począwszy od roku szkolnego 2019/2010.

Jednocześnie wyjaśniam, że eksperci pracujący nad podstawą programową uwzględnili różnice programowe w podstawie programowej do geografii i biologii w klasach VII-VIII dla tych uczniów, którzy we wcześniejszych latach uczyli się przyrody. Należy jednak podkreślić, że zrealizowana przez tych uczniów przyroda w klasach IV – VI zawierała treści dotyczące m.in. geografii i biologii.

Z podstawą programową powiązane są ramowe plany nauczania. Przygotowana w Ministerstwie Edukacji Narodowej propozycja ramowych planów nauczania dla klas IV – VIII szkoły podstawowej, 4-letniego liceum ogólnokształcącego oraz 5-letniego technikum jest szczegółowo analizowana przez ekspertów pracujących nad podstawą programową kształcenia ogólnego.

Propozycja nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz projekt ramowych planów nauczania w dniu 30 listopada br. zostały przedstawione do publicznej wiadomości do opiniowania przez wszystkich zainteresowanych w ramach prekonsultacji. Po zakończeniu prekonsultacji projekty te zostaną przekazane do uzgodnień zewnętrznych i konsultacji społecznych. Przewiduje się, że projekty te zostaną podpisane przez Ministra Edukacji Narodowej w drugiej połowie lutego.

W związku z powyższymi zmianami, konieczne jest również zapewnienie w roku szkolnym 2017/2018 nowych podręczników dla uczniów klas I, IV i VII szkół podstawowych zgodnych z nową podstawą programową.

Od roku szkolnego 2017/2018 w miejsce podręczników do zajęć z zakresu edukacji polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej w klasach I szkół podstawowych zapewnianych dotychczas przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania planowane jest uruchomienie dotacji na wyposażenie klas I w podręczniki lub materiały edukacyjne (wysokość dotacji 75 zł na ucznia, w tym na podręcznik lub materiał edukacyjny do języka obcego).

W roku szkolnym 2018/2019 system dotacji obejmie klasy I i II szkół podstawowych, a docelowo od roku szkolnego 2019/2020 system dotacji obejmie klasy I-III szkół podstawowych.

W najbliższym czasie w Ministerstwie Edukacji Narodowej odbędą się zaplanowane spotkania z Wydawcami, właśnie w kontekście nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego oraz nowej podstawy programowej kształcenia w zawodach.

**VIII. Odpowiadając na uwagę dotyczącą wprowadzenia nowych przedmiotów – przyrody zamiast biologii oraz historii i społeczeństwa zamiast historii,** uprzejmie informuję, że nie planuje się takich zmian.

Zwiększenie w liceum ogólnokształcącym i technikum wymiaru godzin przeznaczonych na nauczanie historii w zakresie podstawowym było postulatem

zgłaszającym do resortu edukacji przez wiele środowisk. Następstwem tej zmiany będzie zlikwidowanie przedmiotu uzupełniającego historia i społeczeństwo.

Odnosząc się do kwestii rozwijania zainteresowań i uzdolnień uczniów, uprzejmie wyjaśniam, że ramowy plan nauczania zawiera m.in. wymiar godzin do dyspozycji dyrektora szkoły przeznaczonych na zajęcia edukacyjne prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz na zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia uczniów, w szczególności w celu kształtowania ich aktywności i kreatywności.

Organ prowadzący szkołę na wniosek dyrektora szkoły będzie mógł przyznać dodatkowe godziny na dany rok szkolny, które będzie można przeznaczyć m.in. na realizację następujących dodatkowych zajęć edukacyjnych rozwijających zainteresowania i uzdolnienia uczniów:

- zajęć z języka obcego nowożytnego innego niż język obcy nowożytny nauczany obowiązkowo w szkole,
- zajęć edukacyjnych, dla których nie została ustalona podstawa programowa, lecz program nauczania tych zajęć został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania.

Zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami, dyrektor liceum ogólnokształcącego, po zasięgnięciu opinii rady liceum lub rady pedagogicznej oraz rady rodziców i samorządu uczniowskiego, uwzględniając zainteresowania uczniów oraz możliwości organizacyjne i finansowe liceum, ustala przedmioty w zakresie rozszerzonym, spośród których uczeń wybiera od 2 do 3 przedmiotów.

W liceum ogólnokształcącym planuje się przeznaczyć po 8 godzin tygodniowo na przedmioty w zakresie rozszerzonym: język polski, historię muzyki, historię sztuki, język łaciński i kulturę antyczną oraz filozofię. Natomiast po 6 godzin tygodniowo – również w zakresie rozszerzonym - planuje się przeznaczyć na: język obcy nowożytny, historię, wiedzę o społeczeństwie, geografii, biologię, chemię, fizykę, matematykę oraz informatykę, w czteroletnim okresie nauczania.

**IX. Odnosząc się do uwagi dotyczącej rozszerzeń, jakie obecnie oferują gimnazja,** uprzejmie wyjaśniam, że obowiązujące przepisy prawa nie określają realizacji przedmiotów w zakresie rozszerzonym w gimnazjum.

W ustawie – *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* wprowadzono przepis, który jest skutkiem zmian strukturalnych systemu oświaty, umożliwiający utworzenie oddziału dwujęzycznego w szkole podstawowej – w VII i VIII klasie. Każda szkoła podstawowa będzie mogła utworzyć taki oddział (lub oddziały), do którego będą przyjmowani w pierwszej kolejności uczniowie tej właśnie szkoły.

**X. Odnosząc się do kwestii braku akceptacji zmian w ustawie o systemie oświaty, które uzależniają decyzje samorządów dotyczące sieci szkół od zgody kuratora oświaty,** uprzejmie wyjaśniam, że *ustawą z dnia 29 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2016 r. poz. 35) przywrócono, zniesiony przepisami *ustawy z dnia 19 marca 2009 r.*

o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 56, poz. 458) i obowiązujący przez wiele lat, wymóg uzyskania pozytywnej opinii kuratora oświaty w przypadku zamiaru likwidacji (przekształcenia) szkoły prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz wymóg uzyskania pozytywnej opinii kuratora oświaty w zakresie ustalenia planu sieci szkół publicznych prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego (gminy i powiaty).

Kompetencja kuratora do wyrażania wiążącego stanowiska w przedmiocie kształtowania sieci szkolnej wynika z jego ustrojowej roli jako organu odpowiedzialnego za realizację polityki oświatowej państwa na obszarze danego województwa (art. 31 ustawy o systemie oświaty) oraz jako organu nadzoru pedagogicznego, który w szczególności obejmuje swymi działaniami kwestię zapewnienia uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki (art. 33 ust. 2 pkt 7 ustawy o systemie oświaty). Kurator opiniuje ustalenie planu sieci szkolnej biorąc pod uwagę zgodność tego planu z warunkami określonymi w art. 17 ust. 1, 2 i 5 ustawy o systemie oświaty, tj. m.in. bada czy sposób organizacji sieci szkół publicznych umożliwi wszystkim dzieciom spełnianie obowiązku szkolnego oraz czy zachowano maksymalne ustawowe odległości drogi dziecka ze szkoły. Podobnie, na podstawie art. 208 i art. 215 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* kurator będzie opiniował uchwały rad gmin (rad powiatów) w sprawie projektu dostosowania sieci szkół do nowego ustroju szkolnego, uwzględniając w szczególności ocenę zgodności z prawem rozwiązań zaproponowanych w uchwałach oraz ocenę w zakresie zapewnienia przez jednostki samorządu terytorialnego możliwości realizacji obowiązku szkolnego i obowiązku nauki.

Opiniowanie przez kuratora oświaty zamierzeń jednostek samorządu terytorialnego dotyczących kształtu sieci szkolnej nie godzi w samodzielność tego samorządu i w jego odpowiedzialność za wykonywanie publicznych zadań oświatowych jako zadań własnych. Jak stwierdził Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z dnia 10 listopada 2006 r. (sygn. I OSK 258/06) gmina wykonuje zadania oświatowe samodzielnie, jednakże na podstawie ustaw i w ich ramach, co oznacza że samodzielność nie ma charakteru absolutnego i może podlegać różnego rodzaju ograniczeniom ustanowionym przez ustawodawcę. Przy czym wprowadzane ograniczenia muszą znaleźć uzasadnienie w konstytucyjnie określonych celach i chronionych wartościach, których pierwszeństwo ochrony, przedłożone nad zasadą ochrony samodzielności samorządu terytorialnego, zależy od oceny ustawodawcy. Ustawowe ograniczenie samodzielności gminy nie może być dowolne lecz musi znajdować uzasadnienie w przepisach konstytucyjnych. Wskazać należy, iż kwestię konstytucyjności przepisów art. 59 ust. 2 ustawy o systemie oświaty rozpatrywał Trybunał Konstytucyjny, który w wyroku z dnia 8 maja 2002 r. w sprawie K 29/00 uznał, że art. 59 ust. 2 zdanie pierwsze ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty przewidujący wymóg uzyskania pozytywnej opinii kuratora oświaty w przedmiocie likwidacji szkoły publicznej prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego jest zgodny z art. 16 ust. 2, art. 166 ust. 1 i art. 2 Konstytucji RP (OTK-A 2002 nr 3, poz. 30).

**XI. Odpowiadając na uwagę dotyczącą wyłączenia organu stanowiącego gminy z opracowania projektu uchwały w sprawie dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego**, uprzejmie informuję, iż odnosi się ona do projektu *ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* w brzmieniu przedłożonym do uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych, który następnie uległ zmianie w powyższym zakresie.

W przepisach *ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* (art. 206, art. 210, art. 213, art. 217) przewidziano dwustopniowy tryb podejmowania uchwały rady gminy (rady powiatu) w sprawie nowej sieci szkół – w przypadku gmin najpierw rada gminy podejmować będzie uchwałę *w sprawie projektu dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego wprowadzonego ustawą – Prawo oświatowe*, a następnie – po uzyskaniu pozytywnej opinii kuratora oświaty – rada gminy do dnia 31 marca 2017 r. podejmie uchwałę *w sprawie dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego wprowadzonego ustawą – Prawo oświatowe*.

**XII. Odpowiadając na pytanie dotyczące nieuzyskania pozytywnej opinii kuratora oświaty w przedmiocie sieci szkół**, uprzejmie wyjaśniam, że w *ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* przewidziano procedurę postępowania w przypadku niewydania przez kuratora pozytywnej opinii w przedmiocie uchwały w sprawie projektu dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego. Negatywna opinia kuratora oświaty uniemożliwia skuteczne i zgodne z prawem podjęcie przez radę gminy do dnia 31 marca 2017 r. uchwały w sprawie dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego. Podobnie, jeżeli opinia kuratora zawierała zmiany, które należało uwzględnić w uchwale w sprawie dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego, a organ stanowiący tego nie uczynił, przyjmuje się, że uchwała uzyskała opinię negatywną.

Niepodjęcie przez radę gminy uchwały w sprawie dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego bądź złożenie przez gminę skargi na opinię kuratora do wojewódzkiego sądu administracyjnego nie oznacza, że na terenie gminy nie będzie obowiązywał plan sieci szkół. W takim przypadku pozostaną w mocy dotychczasowe uchwały rad gmin w sprawie ustalenia planu sieci szkół podjęte na podstawie art. 17 ust. 4 *ustawy o systemie oświaty*. Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego będzie zobowiązany do opracowania i podania do publicznej wiadomości informacji w sprawie planu sieci szkół podstawowych i gimnazjów, jaki będzie obowiązywał od dnia 1 września 2017 r., z uwzględnieniem zmian w sieci szkół, które następują z mocy prawa (np. ustawowe przekształcenie szkół podstawowych sześcioletnich w ośmioletnie).

**XIII. Odpowiadając na uwagę dotyczącą braku przepisów odnośnie tworzenia oddziałów zamiejscowych lub filii**, uprzejmie informuję, że w *ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* przewidziano

przepisy dotyczące przekształcania szkół filialnych. Zgodnie z art. 117 ust. 3 *ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* z dniem 1 września 2017 r. szkoła filialna podporządkowana organizacyjnie dotychczasowej sześciolletniej szkole podstawowej staje się szkołą filialną podporządkowaną organizacyjnie ośmioletniej szkole podstawowej, obejmującą strukturą organizacyjną te same klasy szkoły podstawowej. Przekształcenie szkoły filialnej stwierdza się w uchwale stwierdzającej przekształcenie macierzystej szkoły podstawowej sześciolletniej w szkołę podstawową ośmioletnią, podejmowanej do dnia 30 listopada 2017 r. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej szkołę podstawową, której organizacyjnie jest podporządkowana szkoła filialna, może postanowić o zwiększeniu liczby klas objętych strukturą organizacyjną szkoły filialnej.

Jednocześnie, podkreślić należy, że zgodnie z art. 206 ust. 6 i art. 213 ust. 3 *ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* na podstawie uchwały w sprawie (projektu) dostosowania sieci szkół do nowego ustroju szkolnego nie dokonuje się zakładania szkół, o których mowa w art. 18 *ustawy – Prawo oświatowe*, w tym szkół podstawowych o niepełnej strukturze organizacyjnej i szkół podstawowych filialnych, likwidacji i przekształceń szkół innych niż dokonywane na podstawie przepisów niniejszej ustawy.

Przepisy art. 95 ust. 2-5 *ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe* (która co do zasady wejdzie w życie z dniem 1 września 2017 r.) stanowią, że w przypadkach uzasadnionych miejscowymi warunkami, mogą być tworzone samodzielne szkoły podstawowe obejmujące strukturą organizacyjną klasy I–III albo klasy I–IV. Ponadto, w przypadkach uzasadnionych miejscowymi warunkami, mogą być tworzone szkoły podstawowe filialne obejmujące strukturą organizacyjną klasy I–III albo klasy I–IV. Szkoła filialna może być podporządkowana organizacyjnie szkole podstawowej obejmującej strukturą organizacyjną klasy I–VIII. Szkole podstawowej obejmującej strukturą organizacyjną klasy I–VIII mogą być podporządkowane organizacyjnie nie więcej niż dwie szkoły filialne.

Jednocześnie, w art. 358 *ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* zastrzeżono, że przepisów art. 95 ust. 2–5 *ustawy – Prawo oświatowe* nie stosuje się do szkół podstawowych obejmujących strukturą organizacyjną część klas szkoły podstawowej, w tym szkół filialnych, utworzonych **przed dniem 20 stycznia 2017 r.** Natomiast **od dnia 20 stycznia 2017 r.** zgodnie z art. 359 *ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* do tworzenia ośmioletnich szkół podstawowych obejmujących strukturą organizacyjną część klas szkoły podstawowej oraz szkół filialnych stosuje się przepisy art. 95 *ustawy – Prawo oświatowe*.

**XIV. Odnosząc się do podnoszonych kwestii dotyczących kosztów planowanej reformy dla budżetów samorządów,** uprzejmie informuję, że przepisy dotyczące nowego ustroju szkolnego zawierają szereg rozwiązań, które umożliwią wprowadzenie zmian już od roku szkolnego 2017/2018 bez ponoszenia istotnych kosztów. Pozostawiono samorządom okres 5 lat na dostosowanie sieci szkół do docelowego stanu. W przepisach założono, że w okresie przejściowym samorzady będą dysponowały dużą swobodą w zakresie organizowania pracy swoich szkół.

Wprowadzono wiele możliwości przekształcania szkół, np. zespół szkół, w skład którego wchodzi dotychczasowa sześciolletnia szkoła podstawowa i dotychczasowe gimnazjum stanie się z mocy prawa ośmioletnią szkołą podstawową. Gimnazja samodzielne mogą zostać przekształcone w szkołę podstawową, liceum, technikum, branżową szkołę lub mogą zostać włączone do któregoś z nowo powstałych typów szkół. Decyzja co do formy i czasu przekształcenia gimnazjum albo jego włączenia do innej szkoły należy do kompetencji odpowiednio organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego prowadzącego gimnazjum, osoby prawnej niebędącej jednostką samorządu terytorialnego lub osoby fizycznej prowadzącej dotychczasowe publiczne lub niepubliczne gimnazjum. Wszystkie te rozwiązania zagwarantują przeprowadzenie procesu przekształceń oraz właściwe zarządzanie szkołami w okresie przejściowym w sposób jak najmniej uciążliwy i najmniej kosztowny dla samorządów.

Zgodnie z wyliczeniami przedstawionymi w ocenie skutków regulacji do projektów ustaw poziom finansowania przewidziany dla roku 2017 jest wystarczający, aby pokryć wydatki bieżące systemu oświaty w nowym jej ustroju oraz wystarczający, aby pokryć wydatki bieżące w trakcie transformacji ustroju. Uwzględnia on między innymi finansowanie wyższymi kwotami ucznia w szkole podstawowej niż ucznia gimnazjum (klasa VII i VIII). Uwzględnia również finansowanie branżowej szkoły II stopnia. W zakresie koniecznych dostosowań do nowego systemu, należy stwierdzić, że pozostają możliwe do wykorzystania środki zarówno w części oświatowej subwencji ogólnej (przy założeniu jej podobnego udziału w wydatkach bieżących jednostek samorządu terytorialnego objętych subwencją), jak i wynikające ze zmniejszonego finansowania dowożenia uczniów oraz zmniejszonych wydatków w przeliczeniu na ucznia w liceach ogólnokształcących.

Środki, które mogą zostać wykorzystane na działania dostosowawcze, tj. dokonanie niezbędnych zmian w zakresie dostosowania budynków i ich wyposażenia do potrzeb nowej struktury szkół, w tym również koszty administracyjne, zostały zaplanowane (w skali kraju): w 2017 r. na kwotę 313 mln zł, w 2018 r. – 148 mln zł, w 2019 r. – 243 mln zł, w 2020 r. – 243 mln zł. Dodatkowo planowane jest coroczne finansowanie dla samorządów na zadania dostosowawcze w zakresie wydatków bieżących z 0,4 % rezerwy subwencji oświatowej. Kwota tej rezerwy wynosi około 168 mln zł każdego roku. Przez działania dostosowawcze należy rozumieć w szczególności dostosowanie budynków publicznych gimnazjów (funkcjonujących dotychczas jako szkoły samodzielne lub w zespole z przedszkolem) do pełnienia funkcji szkoły podstawowej - wyposażenie pracowni przedmiotowych, świetlic, zakup krzeseł, ławek, remonty bieżące toalet itp. Ponadto jednostki samorządu terytorialnego będą mogły w roku 2017 ubiegać się o przyznanie środków budżetu państwa na cele inwestycyjne z rezerwy celowej ujętej w projekcie ustawy budżetowej na rok 2017 w poz. 45 - *Środki na dofinansowanie zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego oraz 120.000 tys. zł na zadania realizowane na podstawie art. 20b ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*, zaplanowanej w wysokości 350 mln zł.

Dokładne wyliczenia dotyczące kosztów przeprowadzenia reformy edukacji są przedstawione w Ocenie Skutków Regulacji do projektu *ustawy – Prawo oświatowe* oraz *ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe*.

Jednocześnie informuję, że w projekcie budżetu na rok 2017 subwencja oświatowa wzrosła w stosunku do roku 2016 o 413 mln zł. Pieniądze te pokryją waloryzację wynagrodzeń nauczycieli. Od 2017 r. subwencją oświatową będą także objęte dzieci 6-letnie w przedszkolach – kwotą w wysokości 4 300 zł średnio na dziecko. Łącznie samorządy dostaną dodatkowo na ten cel subwencję w roku 2017 w kwocie 1 mld 436 mln zł. Poza tym znacznie zmniejszyła się liczba dzieci w szkole – do szkoły poszło mniej 6-latków niż przed rokiem (to konsekwencja podwyższenia wieku obowiązku szkolnego i przyznania prawa rodzicom wyboru miejsca nauki ich 6-letnich dzieci). Mniejsza jest także liczba słuchaczy szkół dla dorosłych. W związku z tym subwencja dla samorządów powinna być zmniejszona o 1 mld 765 mln zł. Dzięki działaniom Ministerstwa Edukacji Narodowej tak się jednak nie stało. Samorządy dostały pieniądze pomimo, że nie ponoszą kosztów finansowania tych dzieci w szkole.

**XV. Odnosząc się do kwestii zagospodarowania nieruchomości pozostałych po gimnazjach**, uprzejmie informuję, że również ten obszar był poddawany analizie przeprowadzonej w związku z projektowaną zmianą struktury szkolnej. Należy podkreślić, że kwestia gospodarowania nieruchomościami wykorzystywanymi na cele edukacyjne leży wyłącznie w gestii ich właścicieli, czyli w większości przypadków jednostek samorządu terytorialnego.

Jednocześnie należy zauważyć, iż decyzję o przyszłości poszczególnych gimnazjów podejmą ich organy prowadzące planując kształt sieci szkół podstawowych i gimnazjów od 1 września 2017 r. W wielu polskich miastach szkoły podstawowe borykają się z problemem zbyt wysokiego współczynnika zmianowości. W tego rodzaju przypadkach uruchomienie kolejnej szkoły podstawowej w miejsce wygaszanego gimnazjum może stanowić rozwiązanie problemu zbyt dużej liczby uczniów w szkołach podstawowych. Planując nowy kształt sieci szkolnej organy prowadzące powinny kierować się koniecznością stworzenia sieci szkół zapewniającej jak najlepsze warunki nauki, wychowania i opieki dla uczniów.

Jednocześnie wyjaśniam, że zmiana struktury szkół, w tym stopniowe wygaszanie gimnazjów, nie stanowi zagrożenia dla trwałości projektów finansowanych ze środków europejskich przeznaczonych na wsparcie edukacji. Zobowiązania wynikające z konieczności zachowania trwałości projektów wspierających gimnazja będą mogły być przenoszone na inne szkoły, placówki oświatowe, organy prowadzące w ramach sukcesji prawnej. Warunkiem będzie dalsza realizacja ustalonych celów projektów.

**XVI. Odnosząc się do opinii dotyczących utraty pracy przez nauczycieli w związku z reformą edukacji** uprzejmie wyjaśniam, że w *ustawie – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* zawarte zostały regulacje zapewniające płynne przechodzenie nauczycieli ze szkół starego systemu do szkół nowego

systemu bez konieczności rozwiązywania i ponownego zawierania umów o pracę, jak również rozwiązania mające na celu ochronę miejsc pracy nauczycieli.

Nauczyciele szkół starego systemu, z mocy prawa, staną się nauczycielami szkół nowego systemu (np. sześcioletniej szkoły podstawowej staną się nauczycielami ośmioletniej szkoły podstawowej, trzyletniego liceum ogólnokształcącego staną się nauczycielami czteroletniego liceum ogólnokształcącego, czteroletniego technikum staną się nauczycielami pięcioletniego technikum). W przypadku gimnazjów ustawa przewiduje stopniowe i ewolucyjne wygaszanie tych szkół. Wygaszanie gimnazjum może być realizowane w różnych wariantach. Decyzja co do formy i czasu przekształcenia gimnazjum albo jego włączenia do innej szkoły należy do kompetencji odpowiednio organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego prowadzącego gimnazjum, osoby prawnej niebędącej jednostką samorządu terytorialnego lub osoby fizycznej prowadzącej dotychczasowe publiczne lub niepubliczne gimnazjum. W przypadku przekształcenia lub włączenia gimnazjum do innej szkoły, nauczyciele dotychczasowego gimnazjum staną się z mocy prawa odpowiednio nauczycielami ośmioletniej szkoły podstawowej, liceum ogólnokształcącego, technikum albo branżowej szkoły I stopnia.

Ponadto, w celu umożliwienia sprawnego rozlokowania kadry pedagogicznej w okresie wdrażania nowej struktury szkół, zapewnione zostały rozwiązania uelastyczniające realizację polityki kadrowej. Rozszerza się zakres stosowania art. 18 *ustawy – Karta Nauczyciela*, w którym uregulowane są kwestie przenoszenia do innej szkoły lub na inne stanowisko nauczycieli zatrudnionych na podstawie mianowania – na nauczycieli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony (bez względu na wymiar zatrudnienia). W okresie przejściowym zmodyfikowano dotychczasowe zasady uzupełniania etatu oraz zmniejszania obowiązkowego wymiaru zajęć, tak aby umożliwić nauczycielom zatrudnionym w wymiarze mniejszym niż  $\frac{1}{2}$  tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć uzupełnianie etatu w innej szkole. Ponadto umożliwia to kontynuację zatrudnienia w drodze mianowania nauczycielom zatrudnionym w wymiarze niższym niż  $\frac{1}{2}$  obowiązkowego wymiaru zajęć.

Mając na uwadze potrzebę ochrony miejsc pracy nauczycieli, w ustawie zawarto przepisy regulujące w sposób szczególny przydzielanie w roku szkolnym 2019/2020 godzin ponadwymiarowych w szkołach ponadpodstawowych, jak również przewidziano w okresie przejściowym wymóg uzyskania przez nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć zgody na dodatkowe zatrudnienie. Ponadto zagwarantowano, aby w okresie od dnia 1 września 2017 r. do dnia 31 sierpnia 2019 r. liczba uczniów w danej jednostce samorządu terytorialnego, przypadających na jeden etat nauczyciela pedagoga, psychologa, logopedy, zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i ich zespołach, prowadzonych przez tę jednostkę samorządu terytorialnego, nie była wyższa od liczby uczniów przypadająca na etaty tych nauczycieli, w roku szkolnym 2016/2017.

Jednocześnie dla nauczycieli, których dalsze zatrudnienie w szkole nie będzie możliwe ze względu na zmiany organizacyjne powodujące wygaszenie kształcenia w gimnazjum, przewidziane zostały szczególne zasady przenoszenia w stan



nieczynny oraz pierwszeństwo w zatrudnieniu na wolnych stanowiskach pracy dla nauczycieli w szkołach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego. Niezależnie od powyższego, należy zauważyć, iż według szacunków w latach 2017-2019 będzie ok. 5,2 tys. oddziałów klas VII i VIII więcej niż byłoby oddziałów klas I i II gimnazjum, co również przekłada się na miejsca pracy dla nauczycieli.

**XVII. Odnosząc się do wyrażanych obaw o miejsca pracy dla nauczycieli przyrody**, uprzejmie wyjaśniam, że zgodnie z założeniami reformy systemu oświaty, przedmiot przyroda będzie realizowany w klasie IV 8-letniej szkoły podstawowej, natomiast przedmioty: biologia, geografia, chemia i fizyka będą realizowane odpowiednio w klasach V-VIII szkoły podstawowej.

Nauczyciele, którzy mają kwalifikacje do nauczania:

- przyrody w 6-letniej szkole podstawowej nabyte w wyniku ukończenia studiów magisterskich, wyższych zawodowych, podyplomowych lub kursu kwalifikacyjnego w zakresie przyrody w 8-letniej szkole podstawowej będą mogli realizować przedmiot przyrodę w klasie IV,
- przyrody w 6-letniej szkole podstawowej nabyte w wyniku ukończenia studiów podyplomowych lub kursu kwalifikacyjnego w zakresie przyrody, a wcześniej ukończyli studia wyższe zawodowe nadające kwalifikacje do nauczania: biologii, geografii, chemii, lub fizyki będą mogli uczyć przedmiotów (odpowiednio): biologia, geografia, chemia i fizyka, w klasach V-VIII 8 - letniej szkoły podstawowej,
- przyrody w 6-letniej szkole podstawowej nabyte w wyniku ukończenia studiów podyplomowych lub kursu kwalifikacyjnego w zakresie przyrody, a wcześniej ukończyli studia magisterskie nadające kwalifikacje do nauczania: biologii, geografii, chemii lub fizyki będą mieć kwalifikacje do nauczania (odpowiednio): biologii, geografii, chemii i fizyki w 8-letniej szkole podstawowej i 4-letnim liceum ogólnokształcącym.

Nauczyciele przyrody w szkołach podstawowych to w większości absolwenci studiów podyplomowych lub kursu kwalifikacyjnego w zakresie przyrody, którzy wcześniej ukończyli studia magisterskie lub zawodowe w zakresie biologii, chemii, fizyki lub geografii. Nauczyciele ci - jeśli legitymują się wykształceniem magisterskim - będą mieli kwalifikacje do nauczania tych przedmiotów we wszystkich typach szkół, a - jeśli legitymują się wykształceniem wyższym zawodowym - będą mogli nauczać tych przedmiotów w szkołach podstawowych.

Nauczyciele biologii, chemii, fizyki i geografii w gimnazjach będą mieli kwalifikacje do nauczania tych przedmiotów w szkołach podstawowych.

Jednocześnie należy zauważyć, że w przypadku, gdy nie ma możliwości realizowania przez nauczyciela pełnego wymiaru zajęć w jednej szkole, przepisy ustawy – Karta Nauczyciela dopuszczają możliwość realizowania przez nauczyciela zajęć w dwóch lub więcej szkołach w ramach jednego stosunku pracy na zasadzie uzupełniania tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć. W takim przypadku, w szkole macierzystej z nauczycielem nawiązywany jest jeden stosunek

pracy w pełnym wymiarze zajęć, odpowiednio na podstawie umowy o pracę lub mianowania. W umowie o pracę lub akcie mianowania należy wskazać również szkoły, w których nauczyciel będzie uzupełniał etat.

**XVIII. Sytuacja prawna pracowników niepedagogicznych szkół również została uregulowana w ustawie – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe.**

W ustawie tej przewidziano płynne przechodzenie pracowników niepedagogicznych ze szkół starego systemu do szkół nowego systemu. Tak więc w przypadku przekształcenia gimnazjum w inną szkołę lub włączenia go do innej szkoły pracownicy niepedagogiczni staną się z mocy prawa pracownikami szkół, w które zostanie przekształcone gimnazjum lub do którego zostanie włączone gimnazjum. Ponadto pracownicy gimnazjum, którzy nie są nauczycielami (administracja i obsługa) objęci zostaną regulacjami takimi jak pracownicy samorządowi zatrudnieni na stanowiskach urzędniczych. Oznacza to, że będą oni mieli możliwość przeniesienia do pracy w innej jednostce oraz możliwość przeniesienia na inne stanowisko odpowiadające ich kwalifikacjom, w przypadku, gdy nie jest możliwe dalsze zatrudnienie w danej jednostce. Jednocześnie należy podkreślić, że przeniesienie może nastąpić do każdej jednostki organizacyjnej danej jednostki samorządu terytorialnego, a nie tylko do innej szkoły. W przypadku rozwiązania stosunku pracy z pracownikiem niebędącym nauczycielem zatrudnionym w dotychczasowym gimnazjum w kwestii odpraw zastosowanie będzie miała *ustawa z dnia 3 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1474).

**XIX. Odnosząc się do uwagi dotyczącej konieczności zmiany ustawy – Karta Nauczyciela w zakresie dotyczącym rozliczania środków wydatkowanych na wynagrodzenia nauczycieli (art. 30a ww. ustawy)** uprzejmie informuję, że w celu wypracowania propozycji zmian obecnych regulacji w zakresie praw i obowiązków pracowników oświaty, w szczególności takich kwestii jak awans zawodowy, wynagrodzenia, czas i warunki pracy nauczycieli, status dyrektora szkoły, a także zagadnień związanych z finansowaniem oświaty, zarządzeniem nr 56 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 listopada 2016 r. został powołany Zespół do spraw statusu zawodowego pracowników oświaty. Dopiero zakończenie prac Zespołu pozwoli na ostateczne zaprojektowanie kierunków zmian przepisów prawa w zakresie statusu zawodowego nauczycieli i innych pracowników oświaty.

**XX. Odnosząc się do uwagi dotyczącej wprowadzenia atrakcyjnych warunków wynagradzania nauczycieli** informuję, że w ustawie budżetowej na 2017 r. został zaplanowany wzrost kwoty bazowej dla nauczycieli, który jest pierwszą od 2012 r. waloryzacją płac. W subwencji oświatowej ujęte zostały środki przeznaczone na wzrost kwoty bazowej o 1,3% i zgłoszone do ustawy budżetowej na 2017 r. Bardziej satysfakcjonująca podwyżka będzie możliwa po dokonaniu planowanej na najbliższy czas weryfikacji zasad finansowania oświaty i wypracowaniu efektywnego

systemu wynagradzania nauczycieli w ramach Zespołu do spraw statusu zawodowego pracowników oświaty.

**XXI. Odnosząc się do uwag dotyczących zmian w zakresie finansowania oświaty oraz wsparcia funkcjonowania małych szkół** uprzejmie informuję, że Ministerstwo Edukacji Narodowej planuje przygotowanie projektu *ustawy o finansowaniu zadań oświatowych*. Projekt ustawy wraz z oceną skutków regulacji został wpisany do Wykazu Prac Rady Ministrów. W przepisach nowej *ustawy o finansowaniu zadań oświatowych* planuje się określenie ogólnych zasad podziału części oświatowej subwencji ogólnej. Projektowane przepisy będą konsultowane z jednostkami samorządu terytorialnego, związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli oraz innymi zainteresowanymi partnerami. W ramach prac nad projektem ustawy zostaną przanalizowane uwagi i propozycje zgłaszane do Ministerstwa Edukacji Narodowej, w tym również problem małych szkół oraz kwestia określenia maksymalnej liczebności oddziałów w szkole podstawowej.

Jednocześnie informuję, że kwestie związane z finansowaniem oświaty będą również przedmiotem prac powołanego Zespołu do spraw statusu zawodowego pracowników oświaty.

**XXII. W związku z uwagami dotyczącymi dokonania reformy szkół kształcących nauczycieli oraz finansowania przez jednostki samorządu terytorialnego kosztów nabywania przez nauczycieli dodatkowych kwalifikacji**, należy zauważyć, że o jakości przygotowania merytorycznego nauczycieli stanowi w istotnej części sposób ich kształcenia w trakcie studiów. Reguły kształcenia nauczycieli określa *rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. poz. 131)*.

Zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia uczelnie prowadzą kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela na studiach oraz studiach podyplomowych w ramach modułów kształcenia.

Przygotowanie, o którym mowa, na studiach obejmuje obowiązkowe przygotowanie w zakresie:

- 1) merytorycznym do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć (moduł 1) zapewniającym przygotowanie merytoryczne – zgodnie z opisem efektów kształcenia dla realizowanego kierunku studiów,
- 2) psychologiczno-pedagogicznym (moduł 2) obejmującym ogólne przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne, przygotowanie do nauczania na danym etapie edukacyjnym lub etapach edukacyjnych i praktykę,
- 3) dydaktycznym (moduł 3) obejmującym podstawy dydaktyki, dydaktykę przedmiotu (rodzaju zajęć) na danym etapie edukacyjnym lub etapach edukacyjnych i praktykę.

Po zakończeniu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela absolwent m.in.:

- posiada umiejętności i kompetencje niezbędne do kompleksowej realizacji dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych zadań szkoły, w tym do samodzielnego przygotowania i dostosowania programu nauczania do potrzeb i możliwości uczniów,
  - wykazuje umiejętność uczenia się i doskonalenia własnego warsztatu pedagogicznego z wykorzystaniem nowoczesnych środków i metod pozyskiwania, organizowania i przetwarzania informacji i materiałów,
  - jest praktycznie przygotowany do realizowania zadań zawodowych (dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych) wynikających z roli nauczyciela.
- Za przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela z uwzględnieniem ww. przepisów odpowiedzialne są szkoły wyższe.

Biorąc jednak pod uwagę warunki demograficzne i strukturę wiekową zatrudnionych w Polsce nauczycieli (średnia wieku czynnych zawodowo nauczycieli to 43 lata)<sup>4)</sup> skutecznie podnosić jakość edukacji można poprzez doskonalenie czynnej kadry pedagogicznej. Stąd istotna jest rola doskonalenia zawodowego czynnych nauczycieli, prowadzonego przez placówki doskonalenia nauczycieli.

W ostatnim okresie do przepisów prawa dotyczących funkcjonowania placówek doskonalenia nauczycieli wprowadzono dwie istotne zmiany, które pozwolą w istotnym stopniu angażować placówki doskonalenia nauczycieli do działań wspierających system edukacji i zmiany wprowadzane w tym systemie, tj.:

- wbudowano w działania publicznych placówek doskonalenia nauczycieli stały mechanizm zobowiązujący je do organizowania i prowadzenia doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie wynikającym z kierunków polityki oświatowej, ustalanych na każdy rok szkolny przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.
- wzmocniono skuteczność oddziaływań organu nadzoru pedagogicznego nad pracą publicznych placówek doskonalenia nauczycieli poprzez wprowadzenie wymogu opiniowania przez kuratora oświaty planów pracy publicznych placówek doskonalenia nauczycieli.

Oznacza to, że publiczne placówki doskonalenia nauczycieli mają obowiązek udostępniania nauczycielom oferty form doskonalenia obejmującej zagadnienia związane z problematyką, która jest najistotniejsza z punktu widzenia polityki oświatowej państwa. Przygotowane na dany rok szkolny formy doskonalenia nauczycieli publicznych placówek doskonalenia muszą obejmować zagadnienia wynikające z kierunków realizacji polityki oświatowej państwa, a obowiązkiem kuratora oświaty jest wyrażanie opinii na temat spełnienia przez placówkę obowiązków wynikających z ww. przepisów.

Ww. rozwiązania zachowano w przepisach *ustawy – Prawo oświatowe*.

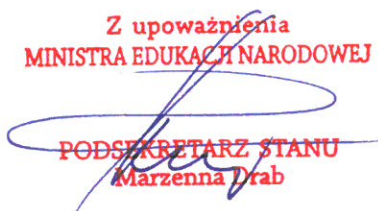
Jednocześnie należy zauważyć, że przepisy *ustawy – Karta Nauczyciela* nakładają na organy prowadzące szkoły obowiązek wyodrębnienia w budżetach tych organów środków na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli

<sup>4)</sup> wg danych z SIO, stan na 30.09.2016 r.

z uwzględnieniem doradztwa metodycznego. Od 1 stycznia 2017 r. środki te będą wyodrębniane w wysokości określonej w art. 70a ust. 1 *ustawy – Karta Nauczyciela*, tj. w wysokości 1% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli. Regulacje szczegółowe dotyczące trybu przyznawania tych środków zawiera *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków budżetowych organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz. U. Nr 46, poz. 430, z późn. zm.)*. Zgodnie z ww. przepisami ze środków tych organy prowadzące mogą dofinansować w części lub w całości m.in. opłaty za kształcenie pobierane przez szkoły wyższe oraz różne formy doskonalenia zawodowego nauczycieli realizowane przez publiczne i niepubliczne placówki doskonalenia nauczycieli, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, biblioteki pedagogiczne, a także inne jednostki, których zadania statutowe są związane z doskonaleniem zawodowym nauczycieli.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia  
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ



PODSSEKRETARZ STANU  
Marzenna Drab

